מגדל בבל – למה הפסיקו לבנות?

כיתה א' | תנ"ך | 45 דק' | שיעור לפי מעגל הלמידה · מערך למורה

❓ מה קרה לאנשים שבנו את מגדל בבל – ולמה הם הפסיקו לבנות?

עיגון בתוכנית הלימודים: כיתה א' – ראשית לימוד התנ"ך: חשיפה לכ-15 סיפורים מן התורה מתוך רשימת ההצעות; "מגדל בבל (בראשית י"א, א-ט)" הוא אחד מהם. מטרות ההוראה בכיתה א' הן הכרת הדמויות והאירועים והעשרת אוצר המילים בביטויים מן המקרא. (תוכנית הלימודים בתנ"ך ממלכתי לחינוך היסודי – הוראת התנ"ך בכיתה א' (אתר תנ"ך ממלכתי של הפיקוח על הוראת המקרא, מקושר מעמוד תוכניות הלימודים במרחב הפדגוגי); מיקוד תוכנית הלימודים יסודי תשפ"ה)

„מטרות ההוראה: הכרת התנ"ך כספר ייחודי; חשיפת התלמיד לתנ"ך, על תכניו ושפתו הייחודית; הכרת הדמויות מתוך המקרא והאירועים שבהם הן פועלות; יצירת מפגש עם השפה המקראית, העשרת אוצר המילים בביטויים ובניבים ממקורותיה. (הצעות לסיפורים: מגדל בבל (בראשית י"א, א-ט))"

מטרות

מטרה מרכזית: התלמידים/ות יספרו בעל פה את סיפור מגדל בבל לפי הסדר (התחלה – אמצע – סוף) בעזרת ארבע תמונות, ויסבירו במשפט אחד מדוע הפסיקו האנשים לבנות.

- התלמידים/ות יסדרו ארבע תמונות מן הסיפור לפי סדר האירועים ויספרו כל תמונה במשפט.
- התלמידים/ות יסבירו במילים שלהם את הביטוי המקראי "שפה אחת" (בראשית יא, א) ואת "לא ישמעו איש שפת רעהו" (יא, ז).
- התלמידים/ות יסבירו במשפט אחד מדוע נפסקה הבנייה, בעזרת המילים "לא הבינו זה את זה".
- התלמידים/ות יביעו עמדה על השאלה "האם היה טוב לבנות מגדל שראשו בשמים?" וינמקו במשפט אחד.

ידע קודם: סיפורי הבריאה והמבול שנלמדו בכיתה (מן ההצעות לכיתה א'). · היכרות עם מבנה סיפור: התחלה, אמצע, סוף (חינוך לשוני, כיתה א').

מושגים: שפה אחת · מגדל · לבנים (אבני בנייה מחומר שרוף) · בבל – "כי שם בלל ה' שפת כל הארץ" · סדר אירועים בסיפור

חומרים: ספר תנ"ך – המורה קוראת מתוכו · ארבע תמונות גדולות של אירועי הסיפור (ללוח) וערכה קטנה לכל זוג · קוביות או לבני לגו לבנייה · מקרן לסרטון ולסימולטור · דף תלמיד מנוקד: ארבע מסגרות לסידור ולציור

מהלך השיעור לפי שלבי מעגל הלמידה

1. פתיחת המעגל – איתור ידע קודם **6 דק'**	*איתור ידע קודם ויצירת סקרנות לפני שמיעת הסיפור.* 1. מניחה על השולחן ערימת קוביות ושואלת: "מה צריך כדי לבנות יחד מגדל גבוה?" (כותבת על הלוח 2–3 תשובות). 2. מראה את ספר התנ"ך ואומרת: "היום נשמע מן הספר הזה סיפור על אנשים שרצו לבנות מגדל גבוה מאוד – עד השמים." 3. שואלת שאלת סקרנות: "מה לדעתכם יקרה להם? נשמע ונבדוק." **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: "קוביות", "הרבה ילדים", "לעבוד יחד", "לדבר ולהחליט מי בונה מה". • תפיסה שגויה נפוצה: "מספיק שכל אחד יבנה לבד" ← תגובת המורה: "נסו לדמיין מגדל גדול מאוד – האם אדם אחד יצליח? מה עוד צריך?" (מכוונת למילה "לדבר").

2. התנסות **12 דק'**	*שמיעת הסיפור מן הכתוב, צפייה בסרטון וסידור האירועים לפי הסדר.* 1. קוראת בקול מתוך ספר בראשית את יא, א–ט, ועוצרת שלוש פעמים לתיווך: אחרי פסוק א ("שפה אחת – כולם דיברו באותה שפה"), אחרי פסוק ד ("מה הם רצו לבנות? למה?") ואחרי פסוק ח ("ויחדלו – הפסיקו"). 2. מקרינה את הסרטון של מקראנט (3 דקות) ומבקשת לשים לב: מה בנו האנשים, ומה קרה בסוף. 3. מחלקת לכל זוג ארבעה כרטיסי תמונה: כולם מדברים בשפה אחת · מכינים לבנים ובונים · מדברים שפות שונות ולא מבינים · מפסיקים לבנות ומתפזרים. מבקשת לסדר ולספר כל תמונה במשפט. 4. מסתובבת בין הזוגות ושואלת: "מה קרה קודם? ומה קרה מיד אחרי?" 🎬 **סרטון:** כיתות: א' אומנות - מגדל בבל (מערכת שידורים לאומית - משרד החינוך) – youtube.com/watch?v=V0SQ2jQjYmU **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: "בהתחלה כולם דיברו אותה שפה, אחר כך בנו מגדל, ואז ה' בלבל את השפה והם הפסיקו לבנות." • תפיסה שגויה נפוצה: "המגדל נפל ולכן הפסיקו" ← תגובת המורה: קוראת שוב את פסוק ח "ויחדלו לבנת העיר" ושואלת: "האם כתוב שהמגדל נפל? מה כתוב שקרה?"
3. המשגה **10 דק'**	*המשגה: מבינים את הביטויים "שפה אחת" ו"לא ישמעו איש שפת רעהו" ואת הקשר בינם לבין הפסקת הבנייה.* 1. אני מדגימה: מזמינה שני תלמידים לבנות יחד מגדל קוביות. נותנת להם הוראות בשפה מומצאת ("בּוּלָה, טִיקָה!") – הם לא מבינים ומתקשים לבנות. שואלת: "מה הפריע לכם?" 2. נעשה יחד: כותבת על הלוח "שפה אחת" ו"לא ישמעו איש שפת רעהו". מסבירה יחד עם התלמידים: "שפה אחת – כולם מבינים את כולם", "לא ישמעו – לא מבינים זה את זה". 3. נעשה יחד: מקשרת לשם בבל – "כי שם בלל ה' שפת כל הארץ" (יא, ט): בלל = בלבל, ערבב. 4. עכשיו לבד: כל תלמיד/ה אומר/ת לחבר/ה במשפט אחד: "הם הפסיקו לבנות כי...". **מושגים:** שפה אחת – כל האנשים מדברים באותה שפה ומבינים זה את זה (בראשית יא, א). · לא ישמעו איש שפת רעהו – לא מבינים זה את זה – כל אחד מדבר בשפה אחרת (בראשית יא, ז). · ויחדלו – הפסיקו (בראשית יא, ח: "ויחדלו לבנת העיר"). · בבל – שם העיר. הכתוב מסביר: "כי שם בלל ה' שפת כל הארץ" – בלבל את השפות (יא, ט). **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: "הם הפסיקו לבנות כי לא הבינו זה את זה." • תפיסה שגויה נפוצה: "כי נגמרו להם הלבנים" ← תגובת המורה: "בואו נבדוק בפסוק ז – מה ה' עשה לשפה שלהם? ומה קורה כשבונים יחד ולא מבינים?" **שאלות מסדר חשיבה גבוה:** • השוו: מה היה שונה בבנייה כשהייתה "שפה אחת" ומה כשלא הבינו זה את זה?

4. יישום – ביצועי הבנה **10 דק'**	*יישום: מספרים את הסיפור לפי הסדר ומסבירים את סיבת הפסקת הבנייה.* 1. מפעילה את הסימולטור על הלוח: תלמידים מתנדבים מסדרים את האירועים, והכיתה בודקת. 2. מחלקת את דף התלמיד: מדביקים את ארבע התמונות לפי הסדר ומציירים במסגרת האחרונה "מה קרה בסוף". 3. כל זוג מספר לזוג אחר את הסיפור בעזרת התמונות; המקשיבים מסמנים ✔ אם הסדר נכון. **משימה:** סדרו את ארבע התמונות של הסיפור. ספרו לחבר מה קרה בכל תמונה. ציירו מה קרה בסוף. 🕹️ **סימולטור:** סדרו את סיפור מגדל בבל – מה קרה קודם ומה קרה אחר כך? (בעמוד השיעור באתר) **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: סיפור בארבעה משפטים לפי הסדר, למשל "כולם דיברו שפה אחת… בנו מגדל… ה' בלבל את השפה… הם הפסיקו לבנות והלכו למקומות שונים". • תפיסה שגויה נפוצה: התלמיד מספר רק את הבנייה ומדלג על הבלבול ← תגובת המורה: מצביעה על התמונה השלישית ושואלת "ומה קרה כאן?" **שאלות מסדר חשיבה גבוה:** • למה לדעתכם רצו האנשים מגדל "שראשו בשמים"? מה כתוב בפסוק ד?
5. סגירת המעגל – רפלקציה והערכה **7 דק'**	*הערכה מעצבת, הבעת עמדה וסיכום.* 1. מפעילה את השאלון (חמש שאלות קצרות, המורה קוראת כל שאלה בקול). 2. שואלת: "האם היה טוב לבנות מגדל שראשו בשמים?" – מי שחושב שכן מרים כף יד ירוקה, מי שחושב שלא – אדומה. שלושה תלמידים מנמקים. 3. כרטיס יציאה בעל פה: כל תלמיד/ה אומר/ת למורה בדלת משפט אחד: "הם הפסיקו לבנות כי…". **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה לעמדה: "לא טוב, כי הם רצו להיות גבוהים כמו ה"" / "טוב, כי עבדו יחד" – שתי העמדות מתקבלות כשיש נימוק מן הסיפור. • תפיסה שגויה נפוצה: עמדה בלי נימוק ("כי ככה") ← תגובת המורה: "מה בסיפור גרם לך לחשוב כך?" **שאלות מסדר חשיבה גבוה:** • האם היה טוב לבנות מגדל שראשו בשמים? נמקו. 📝 **שאלון** (5 שאלות) **ורפלקציה** – בדף לתלמיד. 🎟️ **כרטיס יציאה:** למה הפסיקו האנשים לבנות את המגדל? • התלמיד/ה מזכיר/ה שהשפה התבלבלה / שלא הבינו זה את זה. • התלמיד/ה אומר/ת את התשובה במשפט שלם ("הם הפסיקו לבנות כי…").

הלימה: מטרה – פעילות – עדות

סידור הסיפור בארבע תמונות	התנסות: סידור הכרטיסים בזוגות + הסימולטור	סידור נכון של 4 התמונות וספר משפט לכל תמונה (תצפית המורה בזמן הסבב)
הסבר "שפה אחת" ו"לא ישמעו איש שפת רעהו"	המשגה: משחק "בונים בלי שפה משותפת" והגדרת הביטויים	שאלות 2 ו-3 בשאלון; הסבר בעל פה בזוג
הסבר מדוע נפסקה הבנייה	המשגה + יישום: "למה הפסיקו לבנות?"	כרטיס היציאה
הבעת עמדה מנומקת	סגירה: הצבעה בכפות ידיים ונימוק	משפט הנימוק שאומר כל תלמיד בסבב

התאמה לשונות

מתקשים	• שלוש תמונות במקום ארבע (שפה אחת – בונים – מפסיקים), עם מילה אחת מנוקדת מתחת לכל תמונה. • המורה מספרת את הסיפור שוב לקבוצה קטנה עם קוביות, והתלמיד/ה מצביע/ה על התמונה המתאימה לפני שהוא/היא מספר/ת. • פתיח משפט על כרטיס: "הם הפסיקו לבנות כי...".
בינוניים	• סידור ארבע תמונות, סיפור משפט לכל תמונה וציור הסוף.
מתקדמים	• לחשוב ולהסביר: למה האנשים רצו "ונעשה לנו שם" (יא, ד)? מה היה רצונם? • להמציא סוף אחר: מה היה קורה אילו בנו בית לכולם במקום מגדל עד השמים? לספר לכיתה ולנמק.

מחוון

- מסדר/ת נכון ארבע תמונות של הסיפור ומספר/ת משפט לכל אחת
- מסביר/ה במילים שלו/ה את "שפה אחת"
- מסביר/ה במשפט שלם למה נפסקה הבנייה
- מביע/ה עמדה ומנמק/ת אותה בפרט מן הסיפור

רב-תחומיות

- עברית – חינוך לשוני: סיפור מחדש של סיפור לפי סדר האירועים (התחלה – אמצע – סוף) – מיומנות האזנה ודיבור מן החינוך הלשוני בכיתה א', מופעלת כאן ממש בספר הסיפור לזוג.
- אומנות: התבוננות בציור "מגדל בבל" של פיטר ברויגל האב (1563) שבסרטון: התלמידים מתארים מה רואים בציור ומשווים לפרטי הסיפור ששמעו – מיומנות התבוננות ותיאור יצירה מתחום האומנות.
- כישורי חיים: משחק "בונים בלי שפה משותפת": התלמידים חווים מה קורה לעבודת צוות כשלא מקשיבים ולא מבינים זה את זה – מיומנות תקשורת מתוכנית כישורי חיים.

תשובות השאלון: 1–א · 2–ב · 3–ג · 4–א · 5–ב

🧱 מגדל בבל – למה הפסיקו לבנות?

שם _____ כיתה _____ תאריך _____

❓ מָה קָרָה לָאֲנָשִׁים שֶׁבָּנוּ אֶת מִגְדַּל בָּבֶל – וְלָמָּה הֵם הִפְסִיקוּ לִבְנוֹת?

🕹️ **בסימולטור: מָה קָרָה קֹדֶם וּמָה קָרָה אַחַר כָּךְ?**
לָמָּה הִפְסִיקוּ הָאֲנָשִׁים לִבְנוֹת?

_____

_____

🛠️ **משימה:** סִדְרוּ אֶת אַרְבַּע הַתְּמוּנוֹת שֶׁל הַסִּפּוּר. סַפְּרוּ לָחָבֵר מָה קָרָה בְּכָל תְּמוּנָה. צַיְּרוּ מָה קָרָה בַּסּוֹף.

_____

_____

_____

📝 שאלון

1. מָה בָּנוּ הָאֲנָשִׁים בַּסִּפּוּר?

◯ עִיר וּמִגְדָּל ◯ תֵּבָה גְּדוֹלָה ◯ אֹהֶל

2. מָה פֵּרוּשׁ "שָׂפָה אַחַת"?

◯ כֻּלָּם אוֹכְלִים אוֹתוֹ אֹכֶל ◯ כֻּלָּם מְדַבְּרִים אוֹתָהּ שָׂפָה וּמְבִינִים זֶה אֶת זֶה ◯ כֻּלָּם גָּרִים בְּבַיִת אֶחָד

3. מָה קָרָה לַשָּׂפָה שֶׁל הַבּוֹנִים?

◯ הִיא נִשְׁאֲרָה אוֹתוֹ דָּבָר ◯ הֵם שָׁכְחוּ לְדַבֵּר ◯ הִיא הִתְבַּלְבְּלָה – וְלֹא הֵבִינוּ זֶה אֶת זֶה

4. לָמָּה הִפְסִיקוּ לִבְנוֹת?

◯ כִּי לֹא הֵבִינוּ זֶה אֶת זֶה ◯ כִּי יָרַד גֶּשֶׁם ◯ כִּי הַמִּגְדָּל הָיָה גָּמוּר

5. מָה הַסֵּדֶר הַנָּכוֹן?

◯ מִתְפַּזְּרִים – בּוֹנִים – שָׂפָה אַחַת ◯ שָׂפָה אַחַת – בּוֹנִים – מִתְפַּזְּרִים ◯ בּוֹנִים – מִתְפַּזְּרִים – שָׂפָה אַחַת

🎟️ **כרטיס יציאה:** לָמָּה הִפְסִיקוּ הָאֲנָשִׁים לִבְנוֹת אֶת הַמִּגְדָּל?

_____

_____

🪞 רפלקציה

מָה לָמַדְתִּי הַיּוֹם עַל הַסִּפּוּר?

_____

מָה הָיָה קָשֶׁה לָנוּ כְּשֶׁבָּנִינוּ בְּלִי שָׂפָה מְשֻׁתֶּפֶת?

_____

מָתַי בַּכִּתָּה חָשׁוּב שֶׁנְּבִין זֶה אֶת זֶה?

אני יכול/ה...	בטוח/ה	כמעט	עוד לא
אֲנִי יָכוֹל/ה לְסַפֵּר אֶת סִפּוּר מַגְדַּל בָּבֶל לְפִי הַסֵּדֶר			
אֲנִי יָכוֹל/ה לְהַסְבִּיר מָה זֶה "שָׂפָה אַחַת"			
אֲנִי יָכוֹל/ה לְהַסְבִּיר לָמָּה הִפְסִיקוּ לִבְנוֹת			